

Vuosien 2026-2028 taloussuunnitelman valmistelu

KHALL 30.06.2025 § 164
530/02.02.00/2025

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Vuosittaisen talousarviovalmistelun käynnistämiseksi kaupunginhallitus hyväksyy kaupungin hallintosäännön 70 §:n mukaisesti talouden suunnittelukehykset, joiden perusteella toimielimet laativat talousarvioehdotuksensa.

Vuoden 2026 talousarvion ja vuosien 2026–2028 taloussuunnitelman laadinnan lähtökohtana on valtuuston 15.11.2021 hyväksymä strategia ”Omannäköisen elämän Sastamala”. Strategiassa on linjattu kaupungin pitkän aikavälin tavoitteet ja luotu visio kaupungin tulevaisuudesta. Strategian väliarviointi tehtiin syksyllä 2023. Nykyistä kuntastrategiaa tullaan täsmentämään ja päivittämään uuden valtuustokauden aloituksen jälkeen loppuvuodesta 2025 ja päivitetty strategia hyväksytään alkuvuodesta 2026. Talousarvion 2026 toiminnalliset tavoitteet tullaan valmistelevaan vielä voimassa olevan kuntastrategian pohjalta.

Talousarvion 2026 valmistelun lähtökohdat Sastamalassa

Sastamalan kaupungilla ei ole tällä hetkellä voimassa olevaa erillistä talouden tasapainotusohjelmaa. Taloussuunnitelma 2025–2027 pitää kuitenkin sisällään talouden tasapainotustoimenpiteitä. Vuoden 2024 tilinpäätöksen mukaan kaupungilla on taseessaan ylijäämää noin 42,7 milj. euroa. Ennuste vuoden 2025 tilikauden tulokseksi on 0,4 milj. euroa (osavuosikatsaus 1.1.-31.3.2025). Asukaskohtainen lainamäärä vuoden 2024 lopussa oli 2 660 euroa (Manner-Suomen kuntien keskiarvo 3 434 euroa/asukas). Kaupungin talouden lähtötilanne on näin ollen hyvä, minkä vuoksi vuoden 2026 talousarviokehykseen ei ole vielä sisällytetty erityisiä talouden tasapainotustoimenpiteitä. Sopeuttamistoimenpiteitä tarvitaan kuitenkin kaikilla vastualueilla, jotta talousarvio 2026 saadaan laadittua kehyksen tasolla.

Kaupungin taloutta heikentävät erityisesti palvelutuotannon menojen kasvu, jonka taustalla on muun muassa kunta-alan palkkaratkaisu, TE-palvelujen kustannusten ja työttömyysetuuksien kasvu sekä suuret investoinnit, kun kaupunki kuluvana ja tulevina vuosina investoi voimakkaasti. Kaupungin tulo-rahoituksen kehityksen tulisi vastata käyttötalouden ja investointien kasvuvauhtia, jotta kaupungille ei synny merkittävää rahoitusvajetta.

Talousjohtaja ja kaupunginjohtaja ovat valmistelleet vuoden 2026 talousarviokehystä yhteistyössä toimialojen kanssa. Toimialat ovat valmistelleet toimialaansa koskevat muutokset (mahdolliset vakanssi- ja toiminnalliset muutokset) sekä kartoittaneet toimialansa säästöpotentiaalia tuleville vuosille. Toimialojen ja vastuualueiden taloussuunnittelupäivässä 11.6.2025 on käyty läpi talouden nykytilannetta ja tulevaisuuden näkymiä toimialoittain sekä kaupungin taloustilannetta kokonaisuudessaan.

Talousarviokehys vuodelle 2026 on tehty ulkoisten ja sisäisten tuottojen ja kulujen pohjalta. Käyttötalouden kehys on annettu toimiala- ja liikelaitostasolla nettomääräisenä (=toimintakate). Kaupungille ja Vesi -liikelaitokselle tehtävien investointien määrä on noin 7–8 milj. euroa, minkä lisäksi kaupungin tytäryhtiön taseeseen rakennetaan uima- ja liikuntahalli, jonka arvioidut investointimenot vuonna 2026 ovat noin 10 milj. euroa. Hankkeen kokonaiskustannusarvio suunnitelmakaudella on noin 24 milj. euroa. Käyttötalousvaikutukset (noin 2,3 milj. euroa/vuosi) uima- ja liikuntahallista tulevat vasta suunnitelmakauden viimeisestä vuodesta 2028 lähtien.

Talousarviokehysten pohjana on vuoden 2025 talousarvio sekä vuoden 2025 tilinpäätösennuste.

Toimintatuotot ja -kulut

Toimintakuluihin ei ole tehty yleistä indeksitarkastusta, koska inflaatio on hidastunut ja se ei vaikuta kaikkiin kuluryhmiin. Tiedossa olevat merkittävät korotukset ostopalveluissa on pyritty huomioimaan. Toimialojen merkittävimmät lakisääteiset/pakolliset menonlisäykset on huomioitu niillä tiedoilla, jotka ovat olleet saatavilla kehystä laadittaessa.

Vuokraneuvottelut sote-kiinteistöjen osalta Sastamalan kaupungin ja Pirkanmaan hyvinvointialueen osalta ovat vielä kesken. Kaikkiaan tyhjilleen jäävistä kiinteistöistä (sis. myös muita kuin sote-kiinteistöjä) aiheutuu purkukustannuksia (arviolta 0,6 milj. euroa vuosina 2026–2028). Lisäksi koulujen väistötiloista (mm. Muistolan koulu, n. 0,7 milj. euroa) aiheutuu kaupungille merkittäviä käyttökustannuksia.

Uusi kunta-alan virka- ja työehtosopimus astui voimaan kesällä 2025 ja sopimuskausi on voimassa 29.2.2028 asti. Voimassa olevan sopimusratkaisun nimelliskorotukset ovat yhteensä 7,37 %. Kaikkiaan kunta-alan henkilöstökulut kasvavat peräti 11,9 % vuosien 2024–2028 aikana. Kehyksessä on huomioitu 3,18 % korotus henkilöstökuluihin vuodelle 2026 talousarvioon 2025 nähden. Korotuksissa on huomioitu palkankorotusten lisäksi henkilösivukulujen nousu. Euromääräisesti vaikutus on yhteensä noin 1,6 milj. euroa alkuperäiseen talousarvioon 2025 nähden. Henkilöstökuluissa on huomioitu lisäksi muun muassa muutokset KEVA:n tasausmaksussa sekä työttömyysvakuutusmaksussa.

Vuoden 2026 talousarviokehityksen laadintaan sisältyy poikkeuksellisen paljon epävarmuustekijöitä, joiden lopullinen kustannusvaikutus ei ole kehityksen laadintavaiheessa vielä tiedossa. Toimintaympäristön epävarmuus (mm. te-uudistuksen kustannukset ja rahoitus, valtionosuusuudistus, sote-kiinteistöt ja verotulojen kehitys) on tällä hetkellä suurta. Esimerkiksi työllisyyteen liittyvien kustannusten kehitys riippuu hyvin paljon tulevasta taloussuhdanteesta, työmarkkinatilanteesta ja näiden seurauksena työllisyysasteesta. Työllisyystilanne vaikuttaa myös kaupungin verotulojen määrään.

Talousarviokehityksen toimintakatteeksi muodostuu noin -63,4 milj. euroa, mikä on noin -3,8 milj. euroa (+6,3 %) vuoden 2025 muutettua talousarviota heikompi. Toimintatuotot laskevat noin 3,7 milj. euroa (-8,2 %) muun muassa sote-kiinteistöjen yhtiöittämisen vuoksi. Toimintakulut nousevat maltillisesti noin 0,1 milj. eurolla (+0,1 %).

Verotulot ja valtionosuudet

Kehityksen valmistelussa vuodelle 2026 on ollut käytettävissä muun muassa Kuntaliiton kuntakohtainen veroennustekehikko sekä valtiovarainministeriön ja Kuntaliiton laatimat ennakkolliset valtionosuuslaskelmat. Verotulot on budjetoitu nykyisiin kunnallis- ja kiinteistöveroprosentteihin perustuen. Kehyksessä verotulojen ennakoita kasvavan noin 2,6 milj. eurolla (+5,0 %) vuoden 2025 talousarviosta. Kehyksen 2026 verotulot ovat yhteensä noin 55,3 milj. euroa.

Valtionosuuksien määräksi on arvioitu noin 16,7 milj. euroa eli kasvavan vuoden 2025 talousarvion tasosta 0,1 milj. eurolla (+ 0,8 %). Jälkikäteistarkastuksesta johtuva valtionosuuden läsiirtotarve vuodelta 2023 peritään kunnilta takaisin vuosien 2025–2027 aikana. Vuodelle 2026 kohdistuva osuus takaisinperinnästä on Sastamalassa 0,7 milj. euroa. Lisäksi kunnilta peritään vuosien 2025–2027 aikana takaisin vuodelle 2024 tehty määräaikainen läsäs (Sastamalassa noin 0,3 milj. euroa vuonna 2026). Tämän läsäksi valtionosuuksiin tulee kevällä 2025 kehysriihessä päätetty 75 milj. euron pysyvä leikkaus. Tämän muutoksen vaikutus on Sastamalassa noin 0,3 milj. euroa valtionosuuksia heikentävänä. Vertailukelpoiset valtionosuudet ovat laskeneet Sastamalan osalta noin 4,8 milj. euroa vuodesta 2023 vuoteen 2026.

Talousarvion laadintaan liittyy vielä lukuisia epävarmuustekijöitä verotulojen ja valtionosuuksien osalta. Valtionosuuslaskelmat sekä verotuloarviot ovat ennakkollisia ja tarkentuvat vielä myöhemmin talousarviovalmistelun aikana. Talousarvion suunnitelmavuosien osalta on edelleen epäselvää, miten ennakoitu valtionosuusuudistus tulee vaikuttamaan kuntien tulopohjaan 2027 vuoden alusta alkaen. Lisäksi yleinen talouden kehitys vaikuttaa voimakkaasti kunnan tuloihin verotulojen myötä kunnan tuloveron ja yhteisöverotuottojen osalta.

Kokonaisuudessaan verorahoitus (verotulot ja valtionosuudet) kasvavat 4,0 % samalla, kun palvelutuotannon nettomenot kasvavat 6,3 %.

Rahoitustuotot ja -kulut sekä poistot ja tilinpäätössiirrot

Rahoituserien on kehyksessä arvioitu toteutuvan vuoden 2025 talousarviota parempina. Kehyksen rahoitustuottojen ja -kulujen määrään vaikuttavat erityisesti markkinakorkojen lasku aiempiin ennusteisiin verrattuna. Lisäksi uima- ja liikuntahalli rakennetaan tytäryhtiön taseeseen (TS2025-2027 mukana kaupungin luvuissa), jolloin Koy Sastamalan Uima- ja Liikuntakeskus hankkii investointiin tarvittavan lainarahoituksen markkinoilta ja vastaa siten myös lainojen korkokuluista. Rahoitustuottoja ja -kuluja ennakoitaan kertyvän kaupungille ja Vesi -liikelaitokselle nettona -0,9 milj. euroa kehyksessä eli lähes -0,5 milj. euroa vähemmän kuin talousarviossa 2025 (TA2025 n. -1,4 milj. euroa).

Poistotason arvioidaan laskevan 0,1 milj. euroa (-1,2 %) kuluvasta vuodesta. Investointivaroista muodostettua poistoeroa vähennetään suunnitelman mukaisten poistojen tahtiin ja poistoeron vähennyksen määrä kehyksessä vuodelle 2026 on noin 0,5 milj. euroa (tulosta parantava vaikutus).

Kaupungin vuosikatteeksi muodostuu noin 7,7 milj. euroa ja noin -9,1 milj. euron poistojen jälkeen kehys jää noin -1,4 milj. euroa miinukselle. Noin 0,5 milj. euron poistoeron vähennyksen jälkeen kehysten alijäämä on noin -1,0 milj. euroa.

Investoinnit ja lainamäärän kehitys

Sastamalan kaupungin voimassa olevan taloussuunnitelman 2025–2027 mukaiset investoinnit ovat yhteensä 51,6 milj. euroa (sis. uimahallin, mikä rakennetaan tytäryhtiön taseeseen).

Vuoden 2026 kehysten vuosikatteella kyetään rahoittamaan Sastamalan kaupungin (sis. Vesi -liikelaitos) vuoden 2026 investoinnit (investointien tulorahoitus-% 102). Rahoituslaskelman perusteella nettolainanoton arvioidaan asettuvan vuonna 2026 noin -4,8 milj. euroon (lainanotto 5 milj. euroa ja lyhennykset -9,8 milj. euroa). Kaupungin lainakannan arvioidaan laskevan 55,6 milj. euroon vuoden 2026 loppuun mennessä, mikä on asukasta kohden noin 2 400 euroa. Tytäryhtiöiden investoinnit kuitenkin nostavat kaupunkikonsernin lainamäärää tulevina vuosina.

Talousarvion 2026 laadintaohjeet

Talousspalvelut antaa toimialoille tarkemman valmisteluohjeen.

Liite

Talousarviokehys vuodelle 2026 sekä talousarvion laadinnan aikataulu.

Oheismateriaali

Rahoituslaskelma kehys 2026

Toimivallan peruste	Hallintosääntö 70 §
Valmistelija	talousjohtaja Markus Jaakkola
Esittelijä	Kaupunginjohtaja
Päätösehdotus	Kaupunginhallitus päättää 1. antaa liitteenä olevan käyttötalouden talousarviokehysten vuodelle 2026. Talousarviokehys annetaan kaikille toimialoille ja toimialoja sitoo meno- ja tulokehysten nettosumma. Kehys koskee kaupungin ulkoisia ja sisäisiä eriä. 2. valtuuttaa talousjohtajan ja kaupunginjohtajan antaman yksityiskohtaisia laadintaohjeita toimialoille, ja 3. että talousarviokehystä tarkistetaan tarvittaessa kaupunginhallituksen erillispäätöksellä, mikäli toimintaympäristö muuttuu oleellisesti.
Päätös	Hyväksyttiin yksimielisesti.
Lisätietoja	talousjohtaja Markus Jaakkola, puh. 040 078 8820